

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

○

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

●

תזריע

(חלק יז — שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות

שבוע פרשת תזריע-מצורע, כט ניסן-ה אייר, ה'תשפ"א (א)

לזכות
החתן התמים הרב מנחם מענדל והכלה מרת ריזל שיחיו
שלמה
לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת
בדר"ח אייר, ה'תשפ"א

נדפס על ידי ולזכות הוריהם
הרה"ח ר' יצחק וזוגתו מרת רחל שרה שיחיו שלמה
הרה"ת ר' שמעי' וזוגתו מרת שרה רבקה שיחיו קרינסקי

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2021
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תזריע

הקב"ה לד' רוחות העולם כו' הלכו ונדבקו באותו פסח כו' נתכנסו כל ישראל אצל משה אמרו לו בבקשה ממך האכילנו מפסחך כו' הי' אומר כו' אם אין אתם נימולין אין אתם אוכלים כו' מיד נתנו עצמן ומלו כו'".

ממדרש זה עולה שבנ"י מלו עצמן בליל פסח¹¹; ויתר על כן: מדברי המדרש (ובפרט בשיר השירים רבה) משמע שמשה רבינו לא מסר כלל לבנ"י את הציווי, וכל ערל לא יאכל בו" עד (הלילה, בשעה) שבאו בנ"י לבקש ממשה, האכילנו מפסחך¹².

ואינו מובן: הן אמת שהמילה בלילה היתה מותרת מפני שהי' זה לפני מתן תורה, אבל עדיין דרוש הסבר (עכ"פ בפנימיות הענינים): כיון שבנ"י ("הרבה מהן") נימולו באותה שעה (לא מצד עצמם, אלא) מפני ש,גוד הקב"ה לד' רוחות כו' והריח גרם להם שירצו לאכול מפסחו של משה, הרי הי' ביכולת הקב"ה לעשות כן (או כיו"ב) קודם חשיכה, ואזי הי' משה מלמד לבנ"י את הציווי, וכל ערל לא יאכל בו"י¹³ והיו מלים עצמם ביום¹⁴?

- (11) וראה גם פרש"י בא יב, ו. בעל הטורים שם, יג.
 (12) ראה שהש"ר פ"א שם, דבתחילה א"ל, כל בן נכר גוי", ואח"כ – „וכל עבד איש מקנת כסף גוי", ורק אח"כ – „כל ערל לא יאכל בו". וראה בהמצויין בהערה 10 דכשא"ל משה דכך אמר לי הקב"ה כל ערל לא יאכל בו „חיד" מלו עצמם.
 (13) בא יב, מח.
 (14) וראה גם משכיל לדוד לפרש"י בא שם.

א. על הפסוקי „וביום השמיני ימול בשר ערלתו" דרשו רז"ל בתורת כהנים² (ובגמרא³) „ביום ולא בלילה"; ולפי דרשה זו נמצא, שהדין דאין מלין בלילה⁴ נתחדש רק לאחר מתן תורה, ולפני מ"ת הי' מותר למול גם בלילה.

ואפילו לפי המקור השני של דין זה (במס' שבת⁵), דילפינן מ,ובן שמונת ימים גוי" האמור בפ' לך⁶ (ובפרט לפי דברי התוספות⁷ שעיקר הלימוד הוא מפסוק זה) – הרי זה רק בנוגע למילה בזמנה, אבל הא דמילה שלא בזמנה צ"ל ביום למדים⁸ מן (הוא"ו שב)פסוק „וביום השמיני גוי" שבפרשתנו (כמבואר בתוספות⁹), וממילא נמצא שדין זה נתחדש רק לאחר מ"ת.

ב. לביאור הענין יש להקדים את דברי המדרש¹⁰, שבזמן שהיו ישראל במצרים „הרבה מהן לא היו מקבלים עליהם למול אמר הקב"ה שיעשו הפסח וכיון שעשה משה את הפסח גזר

- (1) פרשתנו יב, ג.
 (2) עה"פ.
 (3) מגילה כ, א.
 (4) מגילה שם (במשנה).
 (5) קלב, א.
 (6) יז, יב.
 (7) שבת שם ד"ה ההיא. מגילה שם ד"ה דכתבי.
 (8) תו"כ כאן. יבמות עב, ב.
 (9) יבמות שם ד"ה מר.
 (10) שמו"ר פ"ט, ה. ועד"ו בשהש"ר פ"א, יב (ג). פ"ג, ו (ד). וכדלקמן בפנים.

בלילה (במילה שלא בזמנה) נתחדש רק לאחר מ"ת²¹.

(ב) עד"ז – לא מצינו איסור מלאכה ביו"ט בפסח מצרים²². שכן, אף שהפסוק, "וביום הראשון מקרא קודש ויום השביעי מקרא קודש יהי לכם כל מלאכה לא יעשה בהם גו"²³ נאמר בפ' בא²³ – על כרחך לא מיירי בפסח מצרים, שהרי פסח מצרים אינו נוהג אלא יום אחד²⁴, ובפסוק נאמר, "וביום השביעי מקרא קודש".

[ואין לומר שבפסוק נזכרים שני דינים נפרדים שאינם תלויים זה בזה – (א) "וביום הראשון מקרא קודש", שחל גם בפסח מצרים, (ב) "וביום השביעי מקרא קודש", האמור רק בפסח דורות – כי:

(א) בכתוב נאמר, "כל מלאכה לא יעשה בהם", היינו שאיסור המלאכה של יום הראשון ויום השביעי נכללים

ג. ביפה תואר¹⁵ מתרץ: יתכן שהי' זה קודם חשיכה (ומכריח כן מבי' טעמים – שמשחשיכה שהוא יו"ט אין מילה שלא בזמנה דוחה אותה¹⁶, ועוד דאין מלין בלילה¹⁷).

אבל אי אפשר לומר כן, כי מסיפור הדברים כפי שהובא בשה"ש רבה¹⁸ (על הפסוק¹⁹, "עד שהמלך במסכו") עולה ברור שהי' זה בלילה, דמפורש שם שהדבר אירע, "עד שהמלך במסכו" – "עד שמשה וישראל מסובין ואוכלין פסחיהם במצרים", והרי אכילת פסח היא, "בלילה הזה"¹⁹, בליל ט"ו ניסן (ולא קודם חשיכה²⁰).

וב' הראיות שהביא שם – (א) שמילה שלא בזמנה אינה דוחה יו"ט, (ב) ושאין מלין בלילה – אינן מכריחות, ומשני טעמים:

(א) כאמור לעיל, הדין דאין מלין

(15) שמו"ר שם. וכן תירץ גם בשו"ת תורת חסד או"כ סכ"ה אות ו'.

(16) שבת שם, ב.

ולהעיר דאברהם נימול ביוה"כ"פ (פדר"א פכ"ט), או בט"ו ניסן – יו"ט דפסח (ראה תוד"ה אלא – ר"ה יא, א) – אף שקיים כה"ת עד שלא ניתנה. וי"ל דמכיון שאז נצטווה על המילה – דבו ביום שצווה מל (תוס' שם. רש"י לך יז, כג) – ה"ז כמו מילה בזמנה ובמילא – דוחה שבת (ויו"ט). וראה לקמן הערה⁴⁶.

(17) וגם במילה שלא בזמנה קי"ל כת"ק ביבמות (שם, סע"א) דאין נימולין אלא ביום. ודוחק לומר (כמ"ש בתורת חסד שם) דאתי כראב"ש (ביבמות שם) דמילה שלא בזמנה נימולין בלילה.

(18) פ"א שם.

(19) שה"ש א, יב.

(19*) בא יב, ח.

(20) זבחים נו, ב (במשנה). שם נו, ב. פסחים מא, ב. וראה תוספתא פסחים ספ"ב (הובא בתוד"ה עד שתחשך – פסחים צט, ב).

(21) וכ"כ ברש"ש לשהש"ר פ"א שם.

(22) כמ"ש בתויו"ט פסחים פ"י מ"ה. ועוד (ראה הדיעות בתו"ש מילואים לפ' בא (כרך י"א) סכ"ו). וכן תירץ בשו"ת יד אליהו (אמטרדם, תעב) סג"א (ע"פ המהרי"ט). רש"ש לשהש"ר שם. וראה תורת חסד שם.

(23) יב, טז.

(24) פסחים צו, ב. וראה לקו"ת צו יא, ד. סידור ד"ה והגדת (רצו, ג). אוה"ת וארא (ב' תקסט). שם ד"ה והגדת (ויקרא כרך ג' ע' תשלא ואילך)*.

(* ומ"ש באוה"ת שם: ומ"ש בסידור שבשאר הימים היו אוכלין חמץ הוא ט"ס – בא בהמשך למש"כ לפני זה דמפני שלא הספיק בצקת כו' גם אז לא אכלו חמץ כל ד' הימים, אף דאיסורו ה' רק יום אחד.

וכן צ"ל בהערות לסידור דף טב (שעב): דאי אכילת חמץ ה' רק יום אחד הוא ט"ס.

היא מלאכה שלא כדרכה, ומלאכה כזו מותרת מדאורייתא²⁹. ולכן מודגש במדרש (ובפסוק המובא שם) שמלו עצמם חברב.

אמנם, אילו נאמר „חרב“ סתם, עדיין הי' אפשר לפרש שהכוונה היא לחרב שמלין בה, כמ"ש³⁰ „עשה לך חרבות צורים ושוב מול את בני שנית“ – וזהו שהדגיש הכתוב „חרבו“: חרבם של „מלומדי מלחמה“, שבוודאי אינה חרב שמלין בה.

ועפ"ז – שבפסח מצרים מלו עצמם בלילה – הדרא קושיין לדוכתא: מדוע לא סיבב הקב"ה שימולו עצמם ביום, קודם חשיכה?

ה. ויובן בהקדים תירוץ נוסף שהובא באחרונים³¹ (על הקושיא איך נימולו בני בלילה) – שליל יציאת מצרים הי' (כדאיתא בזהר³²) באופן של

שניהם בציווי תפח. (ב) על „כל מלאכה לא יעשה בהם“ איתא במכילתא: „אין לי אלא יו"ט האחרון שהוא אסור בעשיית מלאכה, יו"ט הראשון מנין ת"ל ביום הראשון מקרא קודש“ ומדברי המכילתא נמצא, שעיקר האיסור אמור על „ביום השביעי“, אלא שעל ידו למדים גם לענין „ביום הראשון“. ומאחר שבפסח מצרים עיקר האיסור („ביום השביעי“) לא נהג, מובן ממילא שגם האיסור הנוסף („ביום הראשון“) לא מיירי בפסח מצרים. (ג) בפסח מצרים כלל לא הי' „יום הראשון“, אלא „יום אחד“.

ד. אפילו להדעה (דעת הר"ן²⁵) שבפסח מצרים נהג איסור מלאכה, יש ליישב את הקושיא על המדרש (איך דחתה מילה שלא בזמנה את היו"ט), ובהקדים דיוק בלשון המדרש (בשה"ש רבה²⁶): „כולם אחוזי חרב מלומדי מלחמה איש חרבו על ירכו²⁷, שבשעה שאמר להם משה כו' מיד כאו"א נטל חרבו על ירכו ומל עצמו“ – דלכאורה: (א) למאי נפק"מ שמלו עצמם בחרב – והלא העיקר הוא שמלו עצמם „מיד“? (ב) מהי ההדגשה „חרבו“ – למאי נפק"מ אם היתה החרב שלו או של אחר?

אלא שבזה מתורצת הקושיא האמורה: אימתי המילה היא מלאכה האסורה ביו"ט – כאשר היא נעשית כדרכה – באיזמל²⁸, אבל מילה בחרב

וברע"ב כלים (פי"ג מ"ד): איזמל – תער קטן שמלין בו את התינוק. ולהעיר מרמב"ם (הל' מילה פ"ב ה"א. נעתק בטושו"ע יו"ד סרס"ד): ונהגו כל ישראל בסכין.

29 שהרי הענין ד„תקוני גברא“ (ראה שבת קו, א ובפרש"י שם ד"ה מה לי) מצד עצמו [גם את"ל דבזה לא שייך הפטור דלא כדרכה] הוא רק שבות – ראה מנחת חינוך מוסף השבת (מלאכת מכה בפטיש). וראה השקו"ט בחמדת ישראל בקונט' נר מצוה (נט, ד ואילך) ומסיק דלא כהמנ"ח.

30 יהושע ה, ב. ובתרגום (ופרש"י) שם: אזמלון.

31 שו"ת יד אליהו שם. שמחת הרגל (להחיד"א) פיסקא מעשה ברי"א כו'. אר"א בן עזרי' כו'. ועוד.

32 ח"ב לח, א. וראה בהנסמן בנצוצי זהר שם.

25 לפסחים קטז, א. וראה עוד דיעות בזה בתו"ש שם. וכן מסיק בתורת חסד שם (אות ז).

26 פ"ג שם. ועד"ז בפ"א שם.

27 שה"ש ג, ח.

28 כל' הש"ס – שבת קל, סע"א. ובכ"מ.

ממצרים⁴¹, והן ברוחניות – שהיו בני"ו מושקעים במ"ט שערי טומאה ר"ל⁴²).

וכיצד יכולה להתבטל מדידת הטבע בעולם הזה התחתון – ע"י התבטלות המדידות וההגבלות (מצרים – גבולים⁴³) של כל סדר ההשתלשלות⁴⁴, וזאת ע"י שמאיר אור הנעלה לגמרי מכל מדידה והגבלה, מכל סדר ההשתלשלות⁴⁵.

כיון שכל הענינים מוכרחים לבוא ע"י התורה⁴⁶, צריכים הם להמצא בתורה תחילה, ואף ענין זה (המשכת האור שלמעלה מהשתלשלות כדי לבטל את המדידות של סדר השתלשלות) מוכרח תחילה להיות בתורה: בתורה נמשכת דרגא הבאה ממקום גבוה יותר ממקומה של התורה מצד עצמה, כביכול, היינו שהיא למעלה מן המדידות דתורה.

ולכן סיבב הקב"ה שמשא רבינו לא ימסור את הציווי „וכל ערל לא יאכל בו” קודם חשיכה, אלא דוקא בלילה, כדי שמילת בני"ו תהי' דוקא בלילה (שלא כפי שהדבר יורד ונמשך אח"כ – לאחר מתן תורה – במדידה דתורה)^{46*}

„ולילה כיום יאיר³³, וממילא הי' ללילה זה דין „יום”.

והקשו על זה³⁴: אם לליל יציאת מצרים הי' דין יום, איך קיימו בו בני"ו את המצוות התלויות בלילה (אכילת פסח³⁵, מצה³⁶, מרור וכו')?³⁷

ועל כרחך צריך לומר שדין יום בליל יצי"מ הי' רק לגבי מצות מילה, אבל לא לגבי המצוות הנ"ל. והחילוק מובן בפשטות – שכן על מצוות אלו הי' ציווי מפורש³⁸: ואכלו את הבשר בלילה הזה גו' מתניכם חגורים גו'.

ו. וביאור הענין בפנימיות הענינים³⁹ – במה נשתנתה מצות מילה שרק לגבי הי' הלילה בבחי' „ולילה כיום יאיר”: כל ענין יצי"מ הי' בדרך של „פסח” – דילוג⁴⁰, למעלה ממדידת והגבלת הטבע, שכן ע"פ טבע לא הי' ביכולת בני"ו לצאת ממצרים (הן בגשמיות – „לא הי' עבד יכול לברוח

(33) תהלים קלט, יב.

(34) שו"ת תורת חסד שם.

(35) נסמן לעיל הערה 20.

(36) בא, ב, ת. ית. תוספתא שבהערה הנ"ל.

(37) אבל ראה שמחה"ר שם (פיסקא אר"א

ב"ע כו') דלילה כיום יאיר היינו „כחשכה כאורה

שקולים... ונמצאת לילה זו שתיים עלתה לה כו'”.

(38) הטעם לציווי באופן זה י"ל כי מצות אלו

אינן תלוין בגדר דלילה, כ"א בהזמן ההתחלת

(ליל) טו ניסן, זמן החפזון לכאור"א כדאית לי

(ברכות ט, א), ולכן אע"פ שאז הי' „לילה כיום

יאיר” בכ"ז הי' הזמן דחפזון.

(39) ובפרט שענין החפזון הי' תלוי בלילה

דוקא, וכמחז"ל שמו"ר ס"פ בא (ס"פ יח. פי"ט,

ו) וראה אוה"ת בא ד"ה וככה. וככה תרל"ז

בתחלתו. ובכ"מ.

(40) ראה רש"י בא יב, יא. מכילתא (ובפרש"י)

שם, יג. וראה לקו"ת צו יג, סע"ד. תו"ח שמות

קצא, א ואילך.

(41) מכילתא יתרו יח, יא. פרש"י שם, ט.

(42) ז"ח ר"פ יתרו.

(43) תו"א עא, ג. ועוד.

(44) ראה תו"א שם דכל סדר ההשתלשלות

נק' בשם מצרים.

(45) ראה לקו"ת שם. ובכ"מ.

(46) ראה ב"ר בתחילתה.

(46*) ולהעיר מהמובא לעיל (הערה 16)

דאברהם נימול ביוה"כ"פ (או ביו"ט דפסח) ע"פ

הדבור – דלא כפי המדידה ע"פ תורה (לאחר

מ"ת). ואף את"ל (כבהערה הנ"ל) דמכיון שכן הי'

הציווי ה"ו כמילה בזמנה – הרי זה גופא הי' רק

ומילה שאינו בכל שאר מצוות עשה – שבמצוות אלו יש חיוב כרת⁵³: כאשר מדובר אודות ענינים שלמעלה מהשתלשלות ודרגות, אין כל מקום לדרגות ביניים. אין כאן אלא אחת מהשתיים: או שנעשה האדם קשור עם הקב"ה בכרית עולם, למעלה משינויי הזמן – בלי גבול, או להפך – ונכרתה גו", שאין לו כל שייכות לאלוקות ר"ל.

[ע"ד כללות יציאת מצרים, כנ"ל, המכריחה את סילוק כל המדידות, כולל המדידות דתורה כביכול; ואם לאו – נשארים משוקעים במצרים, ארץ מצאה גילולים].

ולכן לגילוי של „ולילה כיום יאיר“ שביציאת מצרים היתה צריכה להיות שייכות עיקרית למצות מילה, כי ענין „ולילה כיום יאיר“ בגילוי אור שלמעלה קשור בקיום „ולילה כיום יאיר“ בעבודתם של ישראל, והיא העבודה של דם מילה⁵⁴.

130 ח. ע"פ כהנ"ל מובן גם החילוק במצות מילה בין קודם מ"ת ולאחר מ"ת:

ענין הדילוג לאמיתתו מתקיים

53) משנה כריתות בתחילתה. וראה אה"ת יתרו (כרך ז' ע' ב'תרצזח) בניאור למ"ש „בהשמטות זח"א כו' מ"ט פסח ומילה כו' ואית בהו כרת". לקו"ש ח"ג ע' 834 הערה 23.

54) להעיר מאוה"ת שם (מזהר שם) דמילה (ופסח) הוא „ע"ד התכללות מדת יום בלילה“. ושם (ע' ב'תרח"צ) דע"ז „נמשך מבחי' ישת חושך סתרו כו'“, עיי"ש.

ומה שהקרבת הפסח היתה כיום י"ד ולא בליל ט"ו – י"ל, דא"ז משום שההקרבה אז היתה צ"ל ביום ולא בלילה, כ"א מפני שצ"ל ב"ד ניסן (ולא בט"ו) – ראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 105.

– מפני שגילוי האור שהאיר באותו הלילה ה' באופן הנעלה מכל סדר ההשתלשלות, עד שה' למעלה מן המדידה דתורה כביכול; ולכן נתבטלו ע"ז המדידות דסדר השתלשלות, והמשכת האור היתה בדרך דילוג: היתה אז המשכת אלקות בארץ מצרים כפי שהיא מלאה גילולים⁴⁷ (דבר שמצד סדר ההשתלשלות אין לו מקום), וע"ז נתבטלה מדידת הטבע גם בעולם הזה – נעשה „פסח“, דילוג, ואירעה יציאת מצרים, היפך הטבע.

ז. וכשם שבתורה ה' מוכרח להיות ענין של „דילוג“ כדי שיציאת מצרים תוכל להתקיים, כך היתה צריכה להיות גם בבני עבודה של „דילוג“, למעלה מהשתלשלות שבאדם.

ולכן ההכנה ליצי"מ היתה – דם פסח ודם מילה⁴⁸, לפי שב' המצוות דפסח ומילה הן עבודות שלמעלה מהגבלה⁴⁹: „פסח“ הוא מלשון דילוג⁵⁰, ומילה ענינה „כרית עולם“⁵¹ עם הקב"ה – קשר נצחי ללא שום הגבלות⁵².

ובזה יובן מה שמצינו חידוש בפסח

מצד הציווי, וכמו בנדו"ד שנצטוו באכילת פסח וכו' בלילה כיום יאיר.

47) ראה מכילתא בא יב, א. תנחומא שם ה. שמור"ש פ"ב, ה. פרש"י וראא ט, כט.

48) ראה תיב"ע בא (יב, יג), פדר"א פכ"ט וזח"ב לה, ב דגם מדם מילה נתנו לאות על הבתים. וראה פדר"א שם, מכילתא (והובא ברש"י) בא שם, ו (וראה גם שמור"ר כאן) דבזכות קיום ב' מצות אלו נגאלו ממצרים.

49) ראה גם לקו"ש ח"ג ע' 867 ואילך.

50) נסמן לעיל הערה 40.

51) לך יז, יג.

52) ראה ג"כ לקו"ת פרשתנו ד"ה למנצח על השמינית.

ומוכרחה להתקיים, בכל דור ודור וכל יום ויום⁵⁸; שכן, כל מדריגה היא בחי מצרים (מלשון מצרים וגבולים⁵⁹) לגבי מדריגה שלמעלה ממנה⁶⁰. ובשעה שצריך האדם לצאת ממצרים, עליו לדעת שאין בזה כל מדידות והגבלות, אפילו לא המדידות דתורה כביכול

— ע"ד המבואר בתניא⁶¹, שכשאדם ניצב בפני עבירה ח"ו (בחי" גלות מצרים) על הרצון העליון, אזי אין כל חילוק בין קלה שבקלות לחמורה שבחמורות⁶², כי מצד הרצון העליון — הנעלה מטעם ודעת (אפילו מטעם ודעת שלמעלה) — כל המצוות שוות. ודבר זה מעורר אפילו קל שבקלים, שימסור אף הוא את נפשו, ואפילו על דקדוק קל של דברי סופרים, ללא כל חשבונות —

ומכל-שכן שמשתלקות המדידות דיום ולילה: עבורו אין נפק"מ אם אצלו שורר אור או ח"ו חושך; אין נוגע לו אם עייף הוא, ואם קיימים אצלו רצונות שונים ותאוות שונות וכו'; ובגבורה (שלמעלה מטעם ודעת) הריהו שולף את חרכו ומל עצמו מיד — מקשר עצמו עם הקב"ה ע"י קיום רצונו בבחי' יסוד והתקשרות וברית עולם עם קוב"ה.

(משיחת אחש"פ תשכ"ה)

במצות מילה שלפני מ"ת דוקא⁵⁴. מילה זו פעלה „דילוג“ עוד יותר מאשר מן הקצה על הקצה: היא הוציאה את בני מרשות הקליפה והכניסה אותם לרשות הקדושה, ובוזה גופא ממ"ט שערי טומאה — אל „גגלה עליהן הקב"ה בכבודו ובעצמו⁵⁵“, והרי זה באין ערוך לגמרי, ולכן אין בזה כל מדידות, וממילא — אין חילוק בין יום ללילה⁵⁶.

משא"כ לאחר מ"ת, שבני נעשו כבר באופן דציוור וסדר של קדושה⁵⁷, אזי ה„ברית עולם“ שע"י מצות מילה אף היא בסדר דקדושה; וממילא נעשתה זו עבודה שבמדידה והגבלה, שיש בה חילוקי יום ולילה וכו'.

ט. ההוראה מזה בעבודה בפועל:

העבודה דיציאת מצרים ישנה,

(54*) ויש לקשר זה עם הענין ד„ואשביעך“ בנקיטת חפץ ה' אפשרי רק ע"י „שים נא ירך תחת ירכי“ — „חפץ“ היחידי אז (ח"ש כד, ב. תוס' שבועות לה, סע"ב).

(55) מלכות דאין סוף ועצמות דא"ס שלפני הצמצום (סה"מ אעת"ר ע' עה).

(56) וי"ל הטעם שמילה בזמנה הוא רק ביום גם קודם מ"ת — כי לפני מ"ת ה' צ"ל ע"י מילה פעולה בעולם — לבטל יראת הגוים והליצנים והאויבים וכו', וכמש"נ: בעצם היום הזה, ולא בלילה (לך יז, כג. פרש"י שם).

ועוד: מילה בזמנה מורה על עבודה הקשורה בזמן (ע"פ) סדר (וטו"ד) וענינה ה"ה גילוי מהעולה והסתור ולכן הוא רק ביום, משא"כ מילה שלא בזמנה היא עבודה שלא ע"פ סדר, ע"ד בחי' דילוג.

(57) ראה לקו"ת ר"פ ראה. ובכ"מ. וראה בארוכה לקו"ש ח"א ע' 5 ואילך.

(58) תניא פמ"ז. ובכ"מ.

(59) נסמן לעיל הערה 43.

(60) ראה ג"כ לקו"ש ח"ב ע' 348 ואילך.

(61) פכ"ד כה.

(62) כמרז"ל בתנחומא עקב ב. דבר פ"ו, ב.

יל"ש יתרו רמז חצר. ועוד.

